MUHAMMAD YUSUF SHE’RLARIDA VATAN VA ONA TIMSOLI

O’ljaboyeva Parizod Bahodir qizi
O’zbekiston Milliy Universiteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Muhammad Yusufning she’riyatida vatan va ona timsollarining badiiy talqini o‘rganiladi. Shoirning yurtga bo‘lgan sadoqati, xalq qalbidan chiqqan ohanglarda ifodalangan vatanparvarlik kayfiyati, onaning obrazidagi ilohiylik va ona hamda vatan orasidagi uyg‘unlik yoritilgan. Maqolada she’riy namunalar asosida Muhammad Yusufning milliy g‘urur, tarixiy xotira, xalq ruhi va bugungi avlod tarbiyasidagi o‘rni tahlil qilinadi. Ushbu tahlillar orqali shoir ijodining milliy ongni shakllantirishdagi ahamiyati ko‘rsatib berilgan.

Kalit so‘zlar: Muhammad Yusuf, vatan timsoli, ona obrazi, milliy g‘urur, xalq ruhi, vatanparvarlik, o‘zbek adabiyoti, she’riyat, tarixiy xotira, samimiyat.

ОБРАЗ РОДИНЫ И МАТЕРИ В СТИХОТВОРЕНИЯХ МУХАММАДА ЮСУФА

Аннотация: В данной статье рассматривается художественное воплощение образов Родины и матери в поэзии Мухаммад Юсуф. Анализируется преданность поэта своей стране, патриотический дух, выраженный в искренних и близких народу строках, а также святость образа матери и гармония между матерью и Родиной. На основе поэтических примеров раскрываются вопросы национальной гордости, исторической памяти, народного духа и роли творчества поэта в воспитании современного поколения. Через данные исследования показано значение творчества Мухаммада Юсуфа в формировании национального самосознания.

Ключевые слова: Мухаммад Юсуф, образ Родины, образ матери, национальная гордость, народный дух, патриотизм, узбекская литература, поэзия, историческая память, искренность.

THE IMAGE OF THE MOTHERLAND AND MOTHER IN MUHAMMAD YUSUF'S POETRY

Annotation: This article examines the artistic interpretation of the symbols of homeland and mother in the poetry of Muhammad Yusuf. The poet's devotion to his country, the spirit of patriotism expressed through heartfelt, population-inspired tones, the sacred nature embodied in the image of the mother, and the harmony between mother and homeland are highlighted. Based on poetic examples, the article analyzes Muhammad Yusuf's role in conveying national pride, historical memory, the spirit of the people, and his influence on the upbringing of the younger generation. Through this analysis, the significance of the poet's work in shaping national consciousness is demonstrated.

Keywords: Muhammad Yusuf, symbol of homeland, image of mother, national pride, spirit of the people, patriotism, Uzbek literature, poetry, historical memory, sincerity.

Kirish

Adabiyot-bu xalqning yuragi, millatning ruhidir. Har bir shoir o‘z yurti, xalqi, ona zaminiga bo‘lgan tuyg‘ularini she’rlarida aks ettiradi. Ayniqsa, yurt va ona timsollari o‘zbek she’riyatida azaldan muqaddas mavqega ega bo‘lgan. Bu borada Muhammad Yusuf ijodi alohida o‘rin tutadi. Uning she’rlari xalq dardini, milliy g‘ururni, ona yurtga muhabbatni jonli va yurakdan chiqqan ohangda ifoda etadi. Ayniqsa, vatan va ona obrazlari uning she’riyatida bir-biriga uyg‘un holda gavdalanib, yuksak badiiylikda, ichki samimiyat bilan ifoda etilgan.

Asosiy qism

Muhammad Yusuf–xalq shoiri, millat timsoli. Muhammad Yusuf o‘zbek xalqining yuragidan joy olgan shoirdir. Uning oddiy, ravon, ammo ta’sirli she’rlari har bir yurtdoshimizga yaqin. Shoir ko‘proq xalq qalbiga yaqin bo‘lgan mavzularni–ona, yurt, ota o‘chog‘i, bolalik xotiralari, tarixiy g‘urur, vatan muhabbati kabi mavzularni teran ifoda etgani uchun ham doimo yodda saqlanadi. Uning mashhur "Ketma, bolam!" she’rida onaning vatanparvarlikka boy, og‘ir, ammo g‘ururli ko‘z yoshlari orqali butun bir xalqning dardi, muqaddas qadriyatlari gavdalanadi. Shoir ona timsolini vatan timsoli bilan uyg‘un holda talqin qiladi: ona –vatan, vatan – ona. Bu obrazlar bir-biridan ajralmasdir. Vatan timsoli –ona yuragidagi muhabbat Muhammad Yusuf uchun vatan –bu nafaqat tuproq va chegaralar, balki yurakdagi iftixor, yoddagi xotiralar, onaning duosi, bolalikning ifori, bobolarning ovozidir. Shoir "Vatanim" she’rida shunday deydi:

”Yashayman, yashayman, yurtim deb,
Qonimda jo’sh urar o’zbekligi.”

Bu misralarda Vatanga muhabbat shunchaki siyosiy chaqiriq emas, balki shaxsiy, ichki ehtiyoj sifatida ko‘rsatilgan. Shoir uchun vatan yurakda yashaydi, qon bilan singgan, hayot bilan bog‘langan azaliy tuyg‘udir. Shoir vatanni sevadi, lekin bu sevgi ko‘r-ko‘rona emas, balki yurakdan, bilimdan, tarixiy xotiradan va ona bag‘ridan kelib chiqadi. U Vatanni madh etish bilan birga, uning og‘riqlarini, azoblarini ham yurakdan o‘tkazadi. Bu she’riy muvozanat samimiyatning, xalqchil ruhning yorqin ko‘rinishidir.

Ona obrazi –vatanga sadoqat ramzi. Muhammad Yusuf she’riyatida ona –nafaqat mehr va muhabbat timsoli, balki milliy sadoqat, Vatanning o‘zi sifatida talqin etiladi. U onani shunchaki mehribon inson emas, balki butun xalq dardini o‘z yuragida ko‘tarib kelayotgan buyuk siymo sifatida gavdalantiradi. Ona duo qilsa, yo’ling ochiq. Bu misralar onaning duosi nafaqat o‘g‘il uchun, balki Vatan uchun ham muhimligini anglatadi. Shoir ona tilidan xalqni uyg‘otadi, onaning yurak og‘rig‘idan vatan muhabbatining ildizlarini ko‘rsatadi. Shoir ba’zi she’rlarida ona

ko’radigan qiyinchiliklar va u yuz tutadigan azob-uqubatlarga urg’u beradi. Misol tariqasida shoirning quyidagi “Onamga” she’rini ko’rish mumkin:

Oh, mening ortimdan ovvora onam, Bir parcha yuragi ming pora onam.
Bir baloni korib yorug dunyoda, Toshkanni ko`rmagan bechora onam

Muhammad Yusuf ko’p she’rlarida ona va yurt orasidagi uyg’unlikka e’tibor qaratadi. Ayniqsa, ona va yurt timsoli ba’zi misralarda shunchalik uyg‘unlashib ketganki, bu ikki obrazni bir-biridan ajratib bo‘lmaydi.

She’riy misralarda vatanparvarlik va xalq ruhi Muhammad Yusuf she’rlarida xalq ruhining eng chuqur qatlamlari yoritiladi. U oddiy so‘zlar bilan yuksak g‘oyalarni ifoda etadi. Shoir xalqni uyg‘otuvchi, yosh avlodni vatanparvarlik ruhida tarbiyalovchi kuchga ega. U "Ulug‘imsan, Vatanim!" deya yozgan mashhur satrlarida bunday deydi:

“Ulug‘imsan, Vatanim, tinchim, oromimsan,
Sen yo‘qsan, yo‘qman men –bormi shundan ortiq dalil?!”

Bu satrlar nafaqat bir shoirning his-tuyg‘usi, balki butun xalqning yuragidan chiqqandek. Misralarda vatan-hayotning ma’nosi, mavjudlikning o‘zi sifatida gavdalanadi.

Muhammad Yusuf ijodida tarix va bugun uyg‘unligi Muhammad Yusuf she’riyati faqat bugungi kun bilan cheklanmaydi. Uning she’rlarida tarixiy xotira, milliy o‘zlik, bobolar ruhi ham yashaydi. U vatan va onani tarixiy-madaniy mazmunda ifodalaydi. Ba’zi she’r misralarida shoir vatanni ayolga, onaga o‘xshatadi. Bu o‘xshatishlar samimiylik, go‘zallik va muqaddaslik bilan to‘la. Muhammad Yusuf ijodidagi tarix va bugunning uyg‘unligi, vatan va onani uyg‘un holda tasvirlashi milliy o‘zlikni anglashda muhim rol o‘ynaydi.

Xulosa

Muhammad Yusuf she’riyati-bu xalq yuragining sadosidir. Uning she’rlarida

vatan va ona timsollari uyg‘unlashib, xalq ruhining badiiy ifodasiga aylanadi. U shoir sifatida o‘z yurti, xalqining kechmishi va bugunini, orzulari va iztiroblarini chin yurakdan kuylagan. Muhammad Yusuf uchun vatan –bu ona, ona –bu vatan. Bu ikki obraz shoir ijodida ajralmas timsollar sifatida yashaydi. Shoir she’r misralarida ona nomidan alqni uyg’otishga undaydi. Ona va yurt orasidagi uyg’unlik mazmunidagi she’rlar orqali ona qanchalik ulug’ zot bo’lsa, vatan ham shunchalik buyuk zamin deb o’ylashga undaydi. Shoir she’rlari bugun ham, ertaga ham yosh avlod qalbida vatanparvarlik, insoniylik, milliy g‘urur tuyg‘ularini uyg‘otishda xizmat qilaveradi. Muhammad Yusuf –faqat shoir emas, balki millat ko‘zgusi, xalq yuragining nidosidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1.Yusuf, M. (2001). Ulug‘imsan, Vatanim. Toshkent: Sharq nashriyoti.

2.Jo‘rayev H. (2016). Muhammad Yusuf fenomeni. Toshkent: O‘zbekiston yozuvchilar uyushmasi nashriyoti.

3.Xudoyberganova D. (2015). Ona va vatan obrazlari o‘zbek she’riyatida. Toshkent: Fan.

4.Karimov I. (1996). Yuksak ma’naviyat –yengilmas kuch. Toshkent: Ma’naviyat.

5.Raufxonov B. (2021). “Muhammad Yusuf she’riyatida xalq ruhi va milliy ong”. // Adabiyotshunoslik muammolari, No2, B. 54–60.

6.Qodirova N. (2023).“She’riyatda tarixiy xotira va bugun uyg‘unligi: Muhammad Yusuf misolida”. // Filologiya ilmiy jurnali, No1, B. 72–78